

dokler ga ni spravilo v blaznost in smrt v pregnanstvu. V rabinu pred papežem je zajel Papini nekako kolektivno vest vsega judovstva, ki bi se tudi rado umirilo in preneslo vse žrtve, samo da bi bil v obredih katoliške Cerkve zabrisan spomin na njegovo veliko krivdo. — Kakor ni v motivih nič futurističnega, tako tudi v jeziku, slogu in zgradbi ne diha kake ekstravagantnosti: vse je umerjeno in umirjeno — klasično, skoraj bi rekel evangeljsko preprosto in jasno.

Beličič je napisal knjigi lep in pregleden uvod. Prevod je posrečen, le nekaj malenkosti moti: ...da bi rad rešil Izrael(!) pred nevarnimi sanjami (32), nečimernost, Jezusa nazareškega(!) — na več mestih, drugega (68), namesto potu s krvavimi **curki** (str. 91) bi bilo lepše: s sragami, tudi »brigati« bi se v leposlovju ne smel (str. 114 in drugod). Kako je z zgodovino »aprilskega večera leta 31.« v Kajfovem maščevanju, si ne znam razložiti, ko se dejanje legende godi po Kristusovi smrti. Ali je lapsus v originalu, ali je tiskovna?

Dr. Joža Lovrenčič.

Dr. Andrej Gosar, Socialni nauk Cerkve. Po besedilu papeških okrožnic. Založila Družba sv. Mohorja v Celju 1939. Str. 427.

Čeprav že imamo priročne izdaje najvažnejših papeških okrožnic o socialnem vprašanju (Rerum novarum 1931, Quadagesimo anno v ponatisu iz »Časa« 1931, Divini Redemptoris 1937) in sedaj 1940 posebno knjigo dr. Ušeničnika (Naša pota), bodo z veseljem pozdravili Gosarjevo delo vsi, ki se zanimajo za socialna vprašanja. Vsebinsko zaokrožen oris nauka Cerkve o obnovi družbe in o posameznih socialnih vprašanjih bo koristil ne samo onim, ki podrobneje preučujejo posamezne okrožnice, ker imajo sedaj zbrana vsebinsko ustrezajoča mesta tudi iz drugih socialnih okrožnic, ampak tudi praktičnim socialnim delavcem, ki jim bo to delo dobrodošel priročnik za temeljitejšo socialno izobrazbo in vodnik pri reševanju posameznih konkretnih vprašanj.

Dr. Gosar je strnil socialni odnos Cerkve v šest poglavij. V prvem prikaže načelen in praktičen odnos Cerkve do socialnega vprašanja, v drugem govori o nastanku, vzrokih in važnosti modernega socialnega vprašanja, v tretjem pa podaje načelne poglede na krščansko preosnovo družbe in na njene cilje. V poglavju o glavnih socialnih vprašanjih naše dobe in o njihovi rešitvi je zbral iz okrožnic ustrezajoče odstavke o zasebni lastnini in svobodnih dohodkih, o odnosu med delom in kapitalom, o mezdnem razmerju, o organizaciji in vodstvu podjetij, o socialni zaščiti delavcev ter o krščanski dobroti. V zadnjih dveh poglavjih riše pota krščanske družbene reforme ter poda kritiko in obsodbo, ki jo je izrekla Cerkev nad marksističnim socializmom in komunizmom. V sklepnem poglavju pritrdilno odgovarja na vprašanja, ali dopušča ali celo zahteva socialni nauk Cerkve radikalno preosnovo družbenega in še posebej gospodarskega življenja in ali more socialni nauk Cerkve tudi praktično pripomoči do uresničenja vseh potrebnih in koristnih družbenih reform.

Čeprav je Gosarjevo delo kot celota odlično, moram vendar dodati nekaj opomb. Gosar se tudi pri podajanju socialnega nauka Cerkve ni mogel zdržati,

da ne bi podal nekaj svojih misli, ki pri nas ne uživajo splošnega priznanja, ampak jim v polnem obsegu pritrjuje le del slovenskih katoličanov. Značilna v tem pogledu je tudi ocena J. G. v »Času«, kjer naglaša, da »so lep primer treznega gledanja ona mesta, kjer govori Gosar o tem, koliko naj Cerkev razsoja o socialnih in gospodarskih vprašanjih, o korporativizmu, o krščanskem socializmu ter o sodelovanju s komunisti« (navedeno po smislu). J. G. naglaša torej prav tista mesta, kjer so mnenja nekoliko deljena.

Vsakdo bo priznal, da očitek o oklepanju se črk papeških okrožnic, da bi se izmaknili odgovornosti za praktične posledice svojega ravnanja, ni upravičen za one katoličane, ki sprejemajo papeške okrožnice brez pridržkov v zavesti, da more papež s polno pravico trditi s sv. Pavlom o sebi: »*Spiritus sanctum habeo*« in da so njegove besede zato več kot navadno mnenje.

Gosar ponavlja tudi tu kot v delu »Za nov družabni red« svojo misel, »naj se že posamezna večja podjetja korporativno organizirajo, čeprav pripadajo zaposleni delavci različnim poklicem. Vsi ti najrazličnejši ljudje tvorijo torej v obratu in podjetju, ne glede na delo, ki ga kdo od njih opravlja in ne glede na stan, kateremu pripada, eno samo organično skupino« (Za nov družabni red II. 454). »Kljub vsej važnosti stanovskega načela za samoupravno organizacijo podružabljenega gospodarstva v celoti je vendarle gotovo, da morajo vprav na najvažnejših njegovih področjih prevladati v tej ureditvi predvsem drugi, strokovni in gospodarski, ne pa toliko stanovski vidiki« (Za nov družabni red II. 463); drugi katol. sociologi pa so tu mnenja, naj se korporacije organizirajo na podlagi pripadnosti določenemu poklicu (tako A. Ušeničnik: »Korporacije so samoupravne družbe ljudi istega poklica« — Obris socialnega vprašanja, str. 66; Iv. Ahčin: »V korporativnem sistemu so vsi poedinci istega poklica in stanu organizirani v skupen corpus (corps = korporacija — »Čas«, 1. XXXIV, št. 3—4, str. 114; dr. Žebot: »Kot 'korporativizem' bi mogli na široko označiti splošni zgodovinski pojav organiziranih poklicnih skupin z večjim ali manjšim vplivom na družbeno življenje« — Korporativno narodno gospodarstvo str. 19; francoski socialni delavci so se zedinili na naslednjo opredelitev korporacij: »Je ustanova uradnega in javnega telesa, ki je vez med zasebnimi podjetji in državo z nalogo, da skrbi za javno blaginjo v okviru določenega poklica (profesije)« — *Chronique sociale de France*, 1935, str. 481). Zato mislim, da bi moral Gosar podati tudi to mnenje, ker je s socialnim naukom Cerkve vsaj toliko v skladu kot Gosarjevo. In to toliko bolj, ker govori *Quadragesimo anno* izrečno o »socialnih pravilih« in o tistih, »ki izvršujejo isto obrt ali imajo isti poklic« (*Quadragesimo anno* 83).

Prav po nepotrebnem obnavlja Gosar polemiko o krščanskem socializmu. Menim, da je A. Ušeničnik dovolj jasno napisal v »Straži v viharju« (I. III., št. 16): »Papež ni torej naravnost obsodil besede, ampak stvar: nihče ne more biti obenem dober katoličan in pravi socialist. Ali pa se more tako imenovati? Če naj bodo besede značice pojmov, kar zahteva logika, tedaj ne. Če ne moreš biti obenem katoličan in socialist, se tudi nikar tako ne imenuj!« Zato nima nobenega smisla govoriti o krščanskem socializmu v drugačnem, krščanskim socialnim načelom povsem ustrezajočem smislu.

Tudi o sodelovanju s komunisti smo se pri nas že dovolj prerekali in kakor kaže, se še bomo, vendar naša revija za to ni primerno mesto. Vsekakor pa je Gosar preveč izvajal iz dejstva, da govori papež vedno le o sodelovanju s komunizmom, ne pa s komunisti.

Na očitke, ki jih je Gosar navedel A. Ušeničniku, je Ušeničnik odgovoril v »Mladih borcih« (l. IV., št. 29).

Glede oblike bi pripomnil, da moti to, da je le preveč razprtega tiska, ki postaja tako nepregleden. Boljše bi tudi bilo, če bi bilo besedilo okrožnice v drugačnem tisku (n. pr. ležeči tisk). Nadalje ne vidim razloga, zakaj bi se v slovenskih delih izogibali črke č, kadar uporabljamo abecedo za naštevanje (str. 130). V splošnem in v celoti pa pomeni delo v našem socialnem slovstvu prijetno dopolnilo dosedanje slovenske socialne literature. Rudolf Čuješ.

Okrožnica Pija XI. Quadragesimo anno. O obnovi družabnega reda. Prevedel in razložil dr. Aleš Ušeničnik, Naša pot XXI. 1940.

Namen Kristusove ustanove sv. Cerkve je, da vodi ljudi k njihovemu končnemu namenu, k blaženstvu v Bogu. Ta naloga je povsem svojstvena naloga Cerkve, ki ima za izvrševanje te naloge tudi vsa potrebna sredstva. V doseg tega namena daje predpise in zapovedi, ki so za vernike obvezne, in deli zakramente in milosti.

Toda človekovo ravnanje obsega tudi mnogo stvari, ki se neposredno ne nanašajo na njegov končni namen. Tukaj prepušča Cerkev človeku svobodo, dokler ravna tako, da svojega končnega namena ne izpostavlja v nevarnost. Teoretično je možno postaviti povsem določno mejo med delokrogom, ki je svojski Cerkvi, in med onim, kjer prepušča Cerkev človeku svobodo. To mejo je papež tudi sam točno označil v okrožnici Quadragesimo anno, kjer pravi: »A nikakor se ne more odreči (Cerkev) od Boga ji izročeni službi, da avtoritativno sodi, ne o tehničnih rečeh, za kar nima ne primernih sredstev in sploh ne poslanstva, pač pa o vseh tistih vprašanjih, ki se nanašajo na pravost in nje pravec. Glede tega je Nam izročen zaklad resnice in nad vse resnobna naloga, da nravni zakon objavljamo, razlagamo in tudi, bodi prilično ali neprilično, z opomini naglašamo. Le-to je podvrglo in podredilo socialni red in tudi gospodarske zadeve Naši vrhovni sodbi.« (41) Praktično pa je pravo mero vedno zadeti mnogo težje. Tudi med katoličani se dobe nekateri, ki žele, da bi jim dala Cerkev kar najbolj podrobno izdelan načrt za novo ureditev družbe, dočim skušajo drugi obseg cerkvenih izjav kar najbolj zožiti.

Kljub vsem tem težavam pa se papeži nikdar niso obotavljali vedno ob pravem času zastaviti svoje odrešilne besede. Tako je papež Leon XIII. izdal l. 1891 okrožnico Rerum novarum o položaju delavcev, ki je bila tako pomembna, da je postala magna charta delavcev, in tako je tudi Pij XI. sredi iskanja oblik nove ureditve človeške družbe pokazal pot do resnične, trajne in boljše ureditve človeške družbe v okrožnici Quadragesimo anno.

Slovenci smo že prav kmalu dobili prvi prevod te okrožnice. Prevedel jo je dr. Ušeničnik v Času (1931); izšla je tudi v posebnem odtisu z 22 stranmi avtorjevih opomb. Ker pa silijo razmere današnji doraščajoči rod, da se vse